

PROBLEMA ORIGINEI ETNICE
ÎN DOBROGEA

DE CONST. N. SARRY

1998.8/

S 24

CONST. N. SARRY

~~11345/959~~

~~M. M. M.~~

~~1170m~~

(PROBLEMA)
(ORIGINEI ETNICE)
(ÎN DOBROGEA)

1955

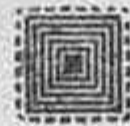

~~u 351/959~~

Problema Originii Etnice

PROBLEMA
ORIGINEI ETNICE
ÎN DOBROGEA

1117/70

PROLOG

eroilor Dobrojeni

Inchinare

Constantin Dobrojeni

PROLOG.

O întreagă serie de legiuiri recente, impuse actualității de vremurile ce parcurgem — deoarece, după cum recunoaște însuși Cronicarul, „*nu sunt vremile sub cârma omului, ci bietul om sub vreme!*“ — condiționând astăzi, de „ORIGINEA ETNICĂ“ a individului, nu numai anumite avantagii, ci chiar o parte din drepturi pe cari până acum, după aproape șapte decenii de viață eminentă și esențialmente românească, ne deprinsesem a le socoti firești, — Dobrogenii autohtoni cari, fără să se fi bucurat prin legea lor organică, în momentul anexiunii, de vreun drept de opțiune, „AU DEVENIT ȘI SUNT“ cetățeni români, au dovedit, în tot timpul și în tot locul, prin vorbe și prin fapte, o lealitate nezdruincată, și în ființele și conștiințele cărora originea este o noțiune cu totul confuză și abstractă, socotesc necesar și nemerit a supune, prin modesta persoană a subsemnatului, care de o viață întreagă s-a făcut, neîntrerupt, ecoul necazurilor și păsurilor lor, cunoștinței și aprecierii forurilor competente și diriguitoare ale Țării, lămuririle ce urmează.

Const. N. Larry

ȘCURT COMENTARIU ASUPRA ORIGINEI ETNICE

Dacă din punct de vedere etimologic, cuvântul „*etnic*“ e sinonim cu „*național*“ (adjectivul „*ethnic*“ derivând de la grecescul „*ethnos*“, care însemnează „*națiune*“) — și deci *etnicitatea* confundându-se, stricto sensu, cu *naționalitatea*, o discuțiune asupra acestei chestiuni ar apărea de prisos, — *naționalitatea* cetățenilor din Dobrogea fiind stabilită, de legile până azi în vigoare, în mod valabil și definitiv.

Cum însă noțiunii de *etnicitate* s-a pornit în ultima vreme a i se da o nuanță și o interpretare specială, ce interesează în deosebi o bună parte din locuitorii provinciei cis-dunărene, să căutăm, pe cât ne va fi cu putință, să deslușim această problemă.

Ceeace, dintru început, trebuie precizat e că, nici Constituția din 27 Februarie 1938, care, cea dintâi, prin art. 4 și 5, se referă la originea etnică și nicio altă lege, nu lămurește această noțiune. Observăm numai că, prin art. 67, spre a putea fi ministru, Constituțiunea din 1938 cerea „cel puțin trei generații“ de român, adică de cetățenie română.

Comentând acest text, d-l Eugen Petit, Consilier la Înalta Curte de Casație, care s-a ocupat îndeaproape de studiul acestei chestiuni, după ce se întreabă :

„Ce înțelege Constituția din 1938, prin expresiunile de : Români, cetățeni români, supuși români, naturalizați români, Națiunea Română și care este deosebirea dintre ele ?”.

răspunde precum urmează :

Din art. 4, care vorbește de Români, fără deosebire de originea etnică, rezultă că prin Români, Constituția înțelege pe toți cetățenii români, ceea ce de altminteri lămurește și primul alineat din articolul următor (5), precum și dispozițiunile articolelor 6, 7, 9, 10, 24, 26 și 27.

Din art. 11, rezultă că CETĂȚENIA română și cu NAȚIONALITATEA română sunt noțiuni echipotente.

După dispozițiunile art. 27, rezultă că toți cetățenii români sunt supuși români, iar prin expresiunea de Națiune Română sunt cuprinși numai cetățenii români de origine etnică românească (deci și cei provenind din teritoriile realipite, spre deosebire de minoritari, precum și de ceilalți străini de origine etnică, naturalizați români).

Ultimul alineat al art. 27, vorbind de „Români și cei naturalizați români”, deci de unii pe deoparte, iar de alții pe de alta, dă deci cuvântului „Români” alt înțeles ca acela din art. 4. — Căci acest din urmă articol, prin Români înțelege — după cum spune chiar textul lui — pe toți românii fără deosebire de origine etnică, pe când art. 27 (ultimul aliniat), face această deosebire.

Art. 28, prin „Români” cuprinde pe toți cetățenii români, la fel cu expresiunea „Națiunea Română” din articolul următor (29).

Art. 67 prin „român” cuprinde desigur, toți cetățenii români, precum și pe cei de origine etnică română, din teritoriile eliberate.

Cât privește **originea românească** — constată același comentator — *„această noțiune nu este teoretic numai în funcție de sânge, dar și de fazele prin care a trecut în cursul vremurilor alcătuirea comunității sociale românești, de activitatea membrilor acelei comunități, de moravurile ei, de infiltrațiunile străine, de bogățiile solului unde trăește, de climă, de moravuri, de cultură, de limbă, în sfârșit de tot ceea ce constituie specificul unei națiuni”*.

Și d-l Petit încheie: *„deci noțiunea de origine etnică românească este mult mai largă, mult mai încăpătoare de cât cea a sângelui românesc, pe care — prin urmare — o cuprinde implicit”*.

Prima lege, care se referă la Românii de sânge, e datorită d-lui Ion V. Gruia, care, Ministru de Justiție pe atunci, oprește, prin Decretul-Lege din 9 Iulie 1940, căsătoriile dintre Românii de sânge și Evrei, — lege despre al cărei autor, tot d-l Consilier Petit constată că, *„față cu greutățile ivite în stabilirea etnicității românești și-a adus aminte că dacă zeița Themis are într-o mână o balanță, în cealaltă ține o spadă, este pentru ea ceea ce nu va putea face cu una, să facă cu cealaltă. Și luând sabia, a tăiat nodul gordian”*.

În expunerea de motive ce însoțește acest Decret-Lege, d-l Gruia, după ce definește concepția organică a unei Nații, care ar reprezenta o *„comunitate, strânsă și unitară, sprijinită pe amintirea marilor lucruri făcute la o altă în trecut și pe dorința de a le face în viitor, pe un suflet comun, pe rasă, limbă, teritoriul, dinastia, trecutul și idealul comun”*, — d-sa, oprindu-se asupra experienței făcute de marile popoare premergătoare în acest domeniu, constată că, la Germani, *„superioritatea poporului este asigurată nu prin sângele pur, ci prin faptul că este constituit din rase superioare, cu excluderea raselor inferioare”*; iar la Italiieni *„realizarea Statului Național, dela 1922 și până astăzi, s'a întemeiat pe realități organice, profunde, în care*

elementele rasiale intervin doar în mod accidental și ideologic, în măsura just necesară pentru păstrarea purității rasei”.

In concluzie :

Dacă d-l Ministru Gruia ajunge la „formula proprie românească de a socoti sângele românesc ca un element etnic și moral, a cărui determinare se face numai prin discriminarea pe criteriile legale – de rit și origină – a noțiunii de „evreu” ; D-l Consilier Petit, într'un studiu anterior, încheie în sensul că „toate popoarele de origină ariană ¹⁾ urmează a fi considerate ca popoare surori ²⁾”, iar în ultima d-sale lucrare crede, că „**IN ACTUALA STARE A LEGISLAȚIEI noastre, definiția legală de origină etnică română, se găsește dată prin expunerea de motive a Decretului-Lege din 9 Iulie 1940, după care, prin Român de sânge, se înțelege orice cetățean român, care nu este evreu**”.

De altfel, e locul să arătăm că nici Germanii nu închid ermetic cercul rassismului, întrucât prin art. 2 din Legea pentru cetățenia Statului german (**Reichsbürgergesetz**) „este cetățean al Statului nu numai locuitorul de sânge german, ci și cel de sânge înrudit”.

1) Aryas sau Aryeni sunt, după cele stabilite până acum, străbunii familiei indoeuropene, având drept patrie de origine regiunea fluviului Amu Daria din Turkestan.—Celții, Grecii, Latinii, Germanii și Slavii sunt arieni.

Ca să ne putem totuși da seama de câtă confuzia dăinuiește încă asupra însă-și „concepțiunii” arianismului, reproducem dintr'o recentă lucrare a d-lui Alex. Ronda, asupra „RASISMULUI ROMÂNESC” următorul interesant pasagiu :

„Autorul încă n'a fost în stare să-și procure studiile profesorului roman Leon Homo, după cari se pare, că masa Italicilor ar fi imigrat și ea dela nord și anume, din regiunea Maramureșului. Nu putem să cercetăm aci originea triburilor ariene pătrunse în Asia centrală, cum ar fi Tocharii din Turfan, veniți după Menghin, din Ucraina, cum ar fi Sciții și Alanii, nici aceea a ginților europene aventurate departe dincolo de Asia mică, precum și Filisteei și Armoritii, cari influențează structura rasistă a Palestinei și cărora se datorește întemeerea Ierusalimului și scepticul Pittard menționează posibilitatea unei emigrări a Slavilor din regiunea Dunării de jos, iar Schmidt susține, că purtătorii civilizațiilor celor mai vechi ale Chinei și Japoniei ar fi imigrat, în epoca neoliticului, în mare parte din sud-estul Europei, din „regiunea dintre Nipru, Dunăre și Balcani”. Chiar dacă ipotezele acestea d'n urmă nu s'ar confirma, importanța mare a bastionului ardelean pentru arianism apare destul de bine întărită prin afirmările de mai sus. Unii autori cred chiar în posibilitatea, ca legănul rasei ariene să fi fost situat pe teritoriul României de astăzi. Pe când P. Giles în „Cambridge history of India”, G. F. Childe în „The Aryan a study in Indo-European origins” (Londra 1925) și V. Cossina în „Vorgeschichte” apără originea dunăreană a rasei ariene, F. Behn susține că patria arienilor ar fi „țara de origine a ceramicii spiralo-meandrice”, „țărutul

ăpusean și nordic al Mării Negre. Această părere este împărtășită și de Stăbe. În favoarea ipotezei unui rol important jucat în trecut de cetatea transilvăneană pledează și existența unei civilizații de sine stătătoare a eneoliticului, care stăpânește România de astăzi precum și ținuturi vaste din Galizia, Podolia, Ucraina și Bulgaria. Această civilizație „tip Tripolje” profund deosebită de celelalte ale epocii respective, este atribuită, între alții, de Schuchardt și Pittard strămoșilor poporului românesc de astăzi. Astfel după Pittard, „nimic nu ne împiedică să presupunem, că locuitorii cari au înălțat colibe de funerare ale Moldovei în epoca pietrii lustruite sunt aceia cari mai târziu au primit dela istoricii vechi numele de Daci sau Geți”.

2) Vezi Rev. „DREPTUL” No. 48[940.

NOTĂ.— Ca o completare la expunerea principială de mai sus, găsim oportun a reproduce după lucrarea D-lui Consilier Petiț compoziția originară etnică a popoarelor din unele țări europene, spre a sfârși cu aceea a poporului român.

„În GERMANIA, Saxonii, Franconienii, Șvabii și Bavarezii, compuneau la anul 888, deci după moartea lui Carol cel Mare, populația autohtonă. (A se adăoga Slavii, implântați în număr considerabil în ținuturile Prusiei și Sileziei Orientale N. A.)

În SPANIA găsim pe Celtiberi, sau mai exact pe Iberi, Celți și Tarieșieni, cari cu 15 ani înaintea erii creștine, au fost supuși de Romani; aceștia le-au impus limba și legislația lor. În timpul Împăratului Tiberiu, Spania cuprindea un mare număr de popoare ca: Galicieni, Asturieni, Cantabri, Vaccini, etc.

ANGLIA cuprindea la origine populații celtice: Gaeli, Picți, Velși, Bretoni, Belgi, peste care au năvălit și s’au instalat Saxonii, veniți de la gurile Elbei și a Wesserului, din Hanovra și din Oldenburg, precum și Anglii provenind din Elba mijlocie și Juții din Jutlanda.

În FRANȚA, cu 600 ani înainte de Cristos, au venit Fenicienii sau Grecii din Asia Mică, întemeind cele mai principale orașe din sud ca Marsilia, Nissa, Antibes, etc. În anul 51, tot înainte de Christos, Romanii cuceresc Galia, iar la 406 năvălesc popoarele venite din Germania: Franci, Burgunzi și Vizigoți.

GRȚIA a fost cucerită de Romani, cărora însă Grecii au izbutit să le impună cultura lor superioară.

ITALIA a suferit în evul mediu invaziuni din partea Ungurilor și a Sarazinilor, precum și infiltrațiuni de Normanzi.

PORTUGALIA este foasta provincie romană Lusitania, unde mai întâi năvălesc Alanii și Vizigoții, iar în secolul al VII-lea Maurii.

AUSTRIA era locuită la început de o populație de rasă celtică (Boieni, Tauriști și Scordiști), fiind apoi vizitată de Veneți și Sarmați, cari sunt străbunii Slavilor. Dar populațiile germanice venite de la nord, intrară în luptă cu acești Slavi, cari fură respinși. După căderea Imperiului Roman, reapar însă Slavii, Cehii, Slovacia, Polabii, Pomeranienii și Polonezii. La sfârșitul secolului al III-lea, câmpiile Panoniei fură pradă Hunilor lui Attila.

MACYARII, popor asiatic de pe malurile fluviului Obi, din Siberia, năvălesc în Europa abia pe la mijlocul secolului al IX-lea, instalându-se după mai multe peripeții, în câmpia Ungară.

BELGIA a fost la început ocupată de populații de origine celtică: Morini, Menapieni, Nervieni, Treviri, peste care veniseră Eburonii și Aduaticii

triburi de origine germanică. Învinse de Cesar, mai târziu sub Împăratul August, Belgia fu încorporată în Imperiul Roman; urmă apoi, invazia populațiilor germanice: Francii Ripuari și Francii Salieni.

BULGARII sunt de origine asiatică (marea de Azov) și au venit la Dunăre în secolul al V-lea. Slavizați la sfârșitul secolului al XIV-lea sunt invadați de Turci, cari îi țin sub dependența lor timp de cinci secole.

FINLANDEZII sunt și ei de origine fino-ugriană, împărțiți în mai multe popoare: Esti, Ingrieni, Carelieni și Finlandezi.

OLANDA a fost la început încorporată de Imperiul Roman, iar în secolul al VII-lea, pământul ei este împărțit în trei triburi: Frisoni, Saxoni și Franci.

POLONIA la originea sale era compusă din următoarele grupuri etnice: Rilezia, Polonia-Mare, Pomerania, Masovia, Kuiavia și Mica Polonie. Toate acestea sunt triburi slave, de aceeași limbă.

RUSIA a început prin a fi invadată de Goți, iar mai apoi de Huni. În secolul al VII-lea, acești slavi orientali, au fost ocupați de populațiuni de origine turcă: Bulgari, Chazari, etc.

ELVEȚIA a fost mai întâi sub dominația romană, dar pe la mijlocul secolului al III-lea, țara este ocupată de către Germani, cari o iau în stăpânirea lor.

ROMÂNIA. Deschizând „*Istoria Românilor*“ de d. profesor Const. C. Giurescu, găsim la pag. 72 și urm. discutată afirmația d-lui Ion Bogdan, că nu poate fi vorba de poporul român, decât după amestecul cu Slavi, cum urmează:

„Această afirmație trebuie înțeleasă — credem noi — în „sensul că poporul român și-a căpătat alcătuirea sa deplină, „caracteristicile sale etnice complete, numai după ce la elementul *esențial*, dacoromanic, constituind temelul, i s'a adăugat elementul slav. Cu alte cuvinte, că nu avem de-a face „cu părți egale, nici cantitativ, nici calitativ și că punctul „de greutate trebuie să cadă tot asupra primelor două elemente. Dacă ar fi să scriem elementele etnice componente „ale poporului român, după importanța lor, am avea deci: „întâi elementul autohton *dacic*, apoi, în al doilea rând, elementul *roman*, iar în al treilea rând, la urmă, cel *slavic*“.

Deci, de origină etnică română, este acela în vîntele căreia curge amestecul de sânge daco-romano-slav, cu preponderența primelor două“.

CONDIȚIUNILE ȘI ÎMPREJURĂRILE DE ÎNCETĂȚENIRE ALE DOBROGENILOR

Dacă asupra etnicității, legile sunt neprecise sau mute, asupra cetățeniei noastre, a Dobrogenilor, ele sunt clare și precise :

Este de o acută actualitate astăzi, pentru orice locuitor din cuprinsul țării, fie că este sau nu, că se consideră, sau este sau nu considerat, român, definirea din punct de vedere strict juridic a naționalității române. Pentru soluționarea pe un plan juridic a unei serii de probleme ce se pun, în legătură cu recentele legiuiri, e necesar să căutăm definiția strict juridică a calității de cetățean român. E necesar să găsim criteriul just, după care să ne putem călăuzi, pentru ca să putem afirma categoric și fără putință de controversă: cutare este cetățean român, iar cutare nu este cetățean român. În spiritul celor de mai sus și în scopul de a aduce o cât de modestă contribuție la dezlegarea unei probleme ce își reclamă grabnica și *justa* soluționare, fără pretenția că vom putea îmbrățișa toate laturile chestiunii, pasionantă nu numai din punct de vedere juridic, ci și din punct de vedere sentimental și al interesului economic-național — vom încerca prin cele ce urmează, să tragem câteva concluzii din diversele texte de lege relative la locuitorii județelor Tulcea și Constanța.

Cari sunt termenii întrebuințați de legiuitor în textele relative la cetățenie? Ca întotdeauna, legiuitorul nu s-a servit invariabil de acelaș cuvânt și de multe ori a fost nu tocmai fericit inspirat, când a vrut să fie mai explicit. Ca un exemplu tipic, găsim în art. 3 din legea pentru organizarea Dobrogei din 9 Martie 1880, modificată la 30 III/1886, următoarea frază: „*O lege specială va determina condițiunile în cari ei (dobrogenii) vor putea exercita drepturile politice și cumpăra imobile rurale în România propriu zisă*”. România propriu zisă sună cam curios; ca și când Dobrogea ar fi un fel de Românie impropriu zisă! Peste tot însă termenul de „cetățean român“ este echivalent cu termenul de „român“ și chiar art. 5 al legii arătată mai sus: („Locuitorii din Dobrogea, deveniți cetățeni români, sunt egali înaintea legii, se bucură de toate drepturile cetățenești și pot fi numiți în

funcțiunile publice fără deosebire de origină și religione“⁴⁾ exprimă intenția de asimilare din punct de vedere legal.

Prin urmare, din punct de vedere legal, român este orice cetățean român, este oricine se bucură de exercițiul drepturilor politice acordate cetățenilor români.

Înainte de a se fi acordat deplinătatea drepturilor cetățenești locuitorilor dobrogeni, deveniți cetățeni români pe baza legii din 9 Martie 1880, ca modificările ei din 30/III/1886*), mai exista o categorie de cetățeni români, aflați într'o situație de „capitis diminutio“: nu erau alegători și eligibili și nu puteau cumpăra imobile rurale în Muntenia și Moldova, în „România propriu zisă“ cum destul de impropriu s'a exprimat legiuitorul dela 1880. Din termenii art. 3 al legii nu putem însă decât să tragem concluzia că, din punct de vedere al cetățeniei, al naționalității, acești locuitori ai Dobrogei, cetățeni otomani la data de 11 Aprilie 1877, erau români. Azi această anomalie nu mai există. Există români, streini, cetățeni ai altor state și străini ce se bucură de protecția română. Atât. Toți cetățenii români sunt de naționalitate română, căci legea din 24 Februarie 1924, modificată la 2 Iunie 1928, nu se ocupă decât de dobândirea și pierderea *naționalității*; cetățenie și naționalitate sunt, în spiritul acestei legi, fundamentală în materie, noțiuni absolut identice, exprimate prin termeni sinonimi.

Înainte de a păși la un examen amănunțit al celor ce am afirmat mai sus, înainte de a proceda la demonstrarea afirmațiilor noastre, cu ajutorul textelor de lege, găsim absolut necesar să stabilim — în mod indiscutabil — următorul principiu:

Perceptele juridice, cărora puterea legislativă le dă putere și calitate de legi, devin executorii prin promulgare, căci *promulgarea este operațiunea de investire cu forță executorie a legii din partea deținătorului puterii executive, de către șeful Statului.* („Regele sancționează și promulgă legile“ — art. 93 din Constituția dela 1865; publicare — art. 115; art. 124: „legile devin îndatoritoare din momentul publicării“). Acesta este principiul constituțional la epoca promulgării legii dela 1880 mod. 1886.

* Art. 3. — „Toți locuitorii din Dobrogea, cari, în ziua de 11/IV/1877, erau cetățeni otomani, DEVIN ȘI SUNT cetățeni români.

„O lege specială va determina condițiunile în cari ei vor putea exercita drepturile lor politice și cumpăra imobile rurale în România propriu zisă. O altă lege va statua asupra reprezentățiunii locuitorilor dobrogeni în parlamentul român”.

Dacă nicio lege nepromulgată nu este executorie (în sensul acesta Aubry et Rau, tome I pag. 34, paragraf 26) din contra, din momentul promulgării orice lege devine executorie și devine obligatorie din momentul publicării, cu formalitățile prevăzute de legea fundamentală a țării (Nemini censetur ignorare legem). Acesta este principiul universalmente admis și aplicat. În toate țările juridic organizate, cum și în toată legislațiunea noastră, legiuitorul s'a conformat principiului neretroactivității legilor și a fost preocupat de aplicarea și evidențierea acestui principiu, tocmai ca să marcheze punctul de plecare în timp al eficacității lor. În ce privește momentul când devine lege executorie, nu s'a admis niciodată ca principiu de bază, decât promulgarea; și asta în toate legislațiile. Când, în cazuri izolate, derogând dela regula milenară, legiuitorul a vrut să întârzie momentul intrării în vigoare a unei legi, a dispus expres cu scopul ca, în interesul lor, cetățenii să poată lua cunoștință de noile dispozițiuni, importante prin noutatea și multiplicitatea lor. (Exemple: Codul Civil Napoleon; mai recent, Nouile coduri penale și de pr. pen. Carol II). Deci, când nu s'a dispus altfel de către legiuitor, legea operează din momentul promulgării. Nu se cunoaște excepție la acest principiu, decât în interesul cetățenilor; în nici un caz cu scopul de a pune pe cetățeni, cărora legea li se va aplica, în imposibilitate de a o utiliza și a i se supune.

Legea pentru organizarea Dobrogei din 9 Martie 1880, mod. la 1886, transformă pe toți cetățenii otomani locuind în Dobrogea la data de 11 Aprilie 1877, în cetățeni români, în indivizi de naționalitate română. — (Art. 3; „devin și sunt cetățeni români”). Prin urmare, fără discuție, atât pe baza principiilor generale de drept, cât și din cuvintele „devin și sunt”, cu cari această regulă este confirmată, trebuie să considerăm că data de 9 Martie 1880 este aceea la care vom referi fixarea momentului achizițiunii calității de cetățeni români. Cât despre legea din 19 Aprilie 1909, urmare a alineatului 2 din art. 3 al legii dela 1880, ea vine să fixeze momentul din care acești cetățeni români vor putea să-și exercite dreptul de vot.

Aceste noțiuni generale, cu concluziunile ce am tras asupra legii dela 1880, ne permit să punem de acord această lege cu dispozițiunile constituției dela 1886 în vigoare atunci, în ceea ce privește stăpânirea de imobile rurale. (Vezi art. 13 din L. dela 1880). Insuși legiuitorul dela 1880, în artico-

lele 23 și 24 ale legii, consideră cetățeni români pe cei vizati de art. 3 alin. I.

Care este atunci rostul legii din 19 Aprilie 1909 ?

Această lege am spus că este o urmare a dispozițiunii legale cuprinsă în art. 3 alin. 2 din legea dela 1880/86. — Cum legea pe care o anunța legiuitorul dela 1880 a întârziat cu 19 ani să apară, din motive, pare-se, electorale, era nevoie să fie controlată întrunirea condițiunilor (cetățenia otomană, reședința în Dobrogea la 1877) puse de legea dela 1880, care acorda cetățenia, pentru ca nu cumva să se strecoare în primele liste electorale ce urmau să se întocmească, persoane ce nu întruneau condițiunile cerute de legea dela 1880, pentru ca să poată beneficia de dispozițiunile ei. — Această lege dela 1909 stabilește condițiunile ce trebuiau să întrunească cei ce urmau să beneficieze de înscrierea în listele electorale și procedura de constatare a întrunirii acestor condițiuni.

Legiuitorul dela 1909 a vrut să acorde unei categorii de persoane, (cetățenii români pe baza legii dela 1889) *existente* la data de 10 Aprilie 1909, drepturile politice în întregime, adică dreptul de vot. — Deci, cei decedați la data de 19.VI.1909, cum și cei ce încă nu se născuseră, erau, credem noi, într'o situație specială: primii putem spune că au murit cetățeni români, fără să fi avut parte, până la moarte, să-și exercite dreptul de vot, acordarea cărui a fost întârziată sine die prin art. 3, al. 2 din legea dela 1880/86; pentru ceilalți, nenăscuți, la data legii din 1909, sunt de făcut oare cari distincțiuni, cum vom face mai la vale.

Legea dela 1909 a permis tuturor celor interesați să facă dovada că întrunesc condițiunile pentru a putea beneficia de acordarea dreptului de vot prin înscrierea în primele liste electorale ale locuitorilor din județele Constanța și Tulcea. N'a silit însă pe nimeni să primească exercițiul dreptului de vot; n'a impus nimănui obligațiunea să facă, conform procedurii stabilite, dovada că întrunește condițiunile înscrierii în listele electorale. Se pune pur și simplu, în sarcina celor ce vroiau să beneficieze de acordarea *exercițiului dreptului de vot*, dovedirea întrunirii condițiunilor cerute de lege. A creiat niște comisiuni, cu trei grade de jurisdicție, cari urmau să cerceteze și să stabilească, cu autoritate de lucru judecat, dacă, da sau nu, condițiunile prescrise de art. 2, erau întrunite în persoana celui ce cerea înscrierea în listele electorale în urma cercetărilor acestor comisiuni, celor ce

au fost găsiți că întruneau condițiunile cerute, li s'au eliberat diplome de cetățenie, pentru a servi ca dovezi irefragabile. Quid în cazul celor ce, domiciliați la data de 11 Aprilie 1877 în Dobrogea și cetățeni otomani la acea dată, nu au cerut în fața comisiunilor înscrierea în listele electorale? Credem că *atât ei, cât și descendenții lor născuți după data legii din 9 Martie 1880, continuau să se bucure de cetățenia română.* Desigur că obținerea unei diplome de cetățenie nu putea decât să fie în interesul lor; dar, admitând că ar fi omis să facă cererea prevăzută de legea din 1909, modificată apoi la 14 Aprilie 1910, nu riscau decât să aibă dificultăți la dovedirea calității de cetățeni români, fără însă ca să o fi pierdut, căci nici un text de lege nu le-o lua. Rostul diplomei de cetățenie era să stabilească în mod definitiv și neîndoelnic, constituind o dovadă peremptorie, că cetățeanul X sau Y, întrunea, la data de 19 Aprilie 1909, condițiunile cerute de art. 3 din legea dela 1880,—condițiuni necesare de a se bucura de cetățenia română.

Deciziunile comisiunilor instituite de legea dela 1909, au efect declarativ de drepturi, căci numai legea dela 1880 conferă calitatea de cetățeni unei întregi categorii de persoane fizice, cu toate drepturile aferente calității conferite. Mai mult: însuși dreptul de vot, al cărui exercițiu a fost acordat prin legea dela 1909, nu putea fi acordat decât de legea din 1880 ca un atribut al cetățeniei române. Legiuitorul dela 1880, pentru motive ce nu interesează, a înțeles să nu acorde *exercițiul* dreptului de vot imediat; asta însă este cu totul altceva decât dreptul de vot în sine; termenii legali înșiși vin în sprijinul susținerilor noastre, căci este vorba peste tot nu de dreptul de vot în sine, ci de exercițiul lui. Efectul declarativ al deciziunilor comisiunilor acestora este analog cu efectul declarativ al partajului, în dreptul privat. (Legea din 19.VI.1909, art. 1. Se acordă locuitorilor din județele Constanța și Tulcea, după distincțiunile de mai jos, întregimea drepturilor politice recunoscute românilor prin Constituție, (text nemodificat de legea din 1910). Art. 3. Vor avea întregimea drepturilor politice, deci și dreptul de alegător:

a) Locuitorii cetățeni otomani, cari aveau domiciliul real în județele Constanța și Tulcea în ziua de 11 Aprilie 1877 și descendenții lor, chiar și cei născuți în urmă, întrucât vor proba că nici unii nici alții nu s'au bucurat de vreo protecțiune străină.

Pentru descendenții minori ai locuitorilor prevăzuți la

alin. a., cererile de a li se recunoaște calitatea de cetățean român conform prezentei legi, se vor face de tutori și în lipsa lor de primarii comunelor unde ei domiciliază.

Art. 4, alin. ultim : în viitor, pentru dobândirea și recunoașterea calității de cetățean român, se vor aplica dispozițiunile Constituției în privința naturalizării și recunoașterii ; iar pentru înscrierile și ștergerile din listele electorale se va urma întocmai conform legii pentru întocmirea, revizuirea și permanența listelor electorale ;

alin. 10 : Regulamentul de administrațiune publică pentru executarea prezentei legi ce se va întocmi de Ministerul Justiției, va determina procedura de urmat înaintea comisiunilor și a Curții de Casație, termenul pentru încheierea listelor definitive și va fixa și desvolta celelalte puncte de aplicațiune a acestei legi.

Regulamentul legii de mai sus, din 16 Aprilie 1910 : Art. 6 : Pentru întocmirea primelor liste electorale de către comisiuni, se fixează un termen de 14 luni, calculat dela 1 Mai 1910.

Se fixează ziua de 1 Mai 1910, ca ultim termen până la care se pot primi cererile locuitorilor dobrogeni de a li se acorda drepturile politice conform legii).

Totuși, în materie de drept de vot, dreptul, în mod practic, se confundă cu exercițiul dreptului. Nu e deci de mirare că, în unele texte legale, unde legiuitorul nu și-a dat toată osteneala să se exprime riguros exact din punct de vedere juridic, cum a făcut-o în textele importante pentru principiul ce cuprind (vezi art. 3 al. 21. 1880-86) spune „drept de vot” acolo unde a înțeles exercițiul acestui drept. (Ex: regulamentul).

Fără îndoială, prin legea de la 1880, cetățenia română este acordată persoanelor ce locuiau la 11 Aprilie, 1877, „aveau domiciliul real” și erau cetățeni otomani, iar de atunci nu s’au bucurat de vre-o protecțiune străină. Aceste persoane au devenit cetățeni români la data de 9 Martie 1880 și descendenții lor sunt copii născuți din părinți români. Articolul 5 al legii din 9 Martie 1880 spune clar : Locuitorii din Dobrogea, deveniți cetățeni români, sunt egali înaintea legii, se bucură de toate drepturile cetățenești și pot fi numiți în funcțiunile publice fărăosebire de origină și religiune. Legea conferea imediat cetățenia, căci nu numai că nu contrazice principiul general, dar îl confirmă în nenumărate rânduri.

Dacă au fost cetățeni, intrând în categoria celor ce puteau beneficia de dispozițiunile legii din 1880, cari nu au făcut cereri până la 1 Septembrie 1910, pentru ca această calitate să fie recunoscută în fața comisiunilor special instituite, nu însemnează că nu puteau să mai invoce beneficiul legii dela 1880; credem că *atât aceste persoane cât și descendenții lor, puteau și pot oricând să invoce beneficiul acestei legi*, cu condițiunea să facă dovada întrunirii condițiunilor cerute de lege, în persoana lor și eventual în persoana ascendentului. Art. 4 alin. ultim din legea dela 1910 chiar dispune, că „în viitor... se vor aplica dispozițiunile constituțiunii“ (ale constituțiunii atunci în vigoare, cea dela 1866). Legea dela 24 Feb. 1924, azi încă în vigoare, dispune prin art. 7, a.: „sunt români prin filiațiune copiii născuți din căsătoria unui român“. Prin urmare, *pentru locuitorii județelor Tulcea și Constanța*, în situația de a beneficia la 1880 de dispozițiunile legii din 9 Martie, *naționalitatea română se transmite din tată în fiu și oricine nu va fi pierdut calitatea de cetățean român*, poate să se prevaleze de această calitate, făcând dovada că un ascendent în linie directă, de sex masculin, întrunea condițiunile cerute de legea din 1880, la data de 9 Martie; va mai trebui însă să dovedească că nici unul din descendenții aceluia ascendent al său, beneficiar al dispozițiunilor acestei legi, nu a pierdut calitatea de cetățean român printr'unul din modurile de pierdere a cetățeniei române, prevăzute de legile în vigoare, în timpul util achizițiunii din partea descendentului a cetățeniei române. Curtea de casație a decis (Cas. I. 303-93 Bul. pag. 854) că posesiunea de stat, neîntreruptă, a calității de cetățean român, pune proba în sarcina celui ce ar contesta această calitate. Evident că azi, acestui principiu trebuie să-i aducem restricțiunile impuse de decretul-lege pentru revizuirea cetățenilor, în măsura în care, foarte improbabil, ar interesa pe dobrogeni.

Să vedem ce este cu dispozițiunea art. 3 litera a din legea dela 19 Aprilie 1909, alin. 2: „Pentru descendenții minori ai locuitorilor prevăzuți la alineatul a., cererile de a li se recunoaște calitatea de cetățean român, conform prezentei legi, se vor face de tutori și în lipsa lor de primarii comunelor unde domiciliază. Este vorba de cererile de a li se elibera diplome de cetățenie în urma înscrierii în primele liste electorale. Natural că în cazurile când tatăl lor ar fi fost în viață, diploma eliberată acestuia, ar fi fost o dovadă su-

ficiență a cetățeniei lui. Această dovadă urma să fie apoi folosită de descendenții, chiar născuți la data legii din 1909, căci calitatea de cetățeni era câștigată cu începere dela 9 Martie 1880, fie de părinte, fie de un ascedent de un grad mai mare. Dacă însă părintele decedase, era în interesul minorului să aibă această dovadă atât de puternică a calității lui de cetățean, pe care o constituie diploma de cetățenie. În interesul minorului, legea dispune ca tutorele și în lipsa lui primarul comunei, să facă cerere în numele minorului. Dispozițiune perfect echitabilă și conformă principiului de protecție a minorilor.

Două concluzii sunt de tras: 1) *Obligațiunea tutorelui și primarului, nu se pot extinde și părintelui în viață și asta pentru două motive: pentru că nu mai are rost o cerere ce n'ar adăoga nimic în folosul minorului și pentru că textul este de interpretare strictă, fiind un text de excepțiune.* (Chiar dacă am merge până acolo, încât să considerăm lipsa cererii ca o decădere în contra minorului, decăderea s'ar aplica numai dreptului de a face cerere și minorul ar fi rămas cetățean român, însă nu mai avea calea stabilirii unei dovezi neîndoioase a acestei calități, nu mai putea să obțină o diplomă de cetățenie). 2) *Această obligațiune, impusă tutorelui și primarului în interesul minorului, nu poate schimba situația minorului în privința naționalității lui române prin îndeplinirea ei, căci calitatea de cetățean a minorului nu rezultă din declarația făcută în termen de tutore sau primar, ci rezultă din calitatea de cetățean a tatălui la data nașterii copilului.*

Insuși legiuitorul din 1939 împărtășește acest punct de vedere, întrucât prin Decretul-Lege publicat în Monitorul Oficial No. 171 din 24 Iulie 1939, acordând un ultim termen de înscriere în listele de naționalitate „*tuturor acelor locuitori din provinciile alipite, cari din diferite motive nu îndeplineseră la timp cerințele legii din 24 Febr. 1939*” — acelaș drept acordându-se și locuitorilor, cari la data de mai sus erau *minori, orfani sau chiar din părinți necunoscuți*”, nu include și Dobrogea în prevederile ei, deoarece obligă pe primarii numai din Ardeal, Bucovina și Basarabia de a face aceste două înscrieri de naționalitate, în termen de 3 luni dela publicarea legii.

Totuși unele organe administrative locale ignorând această stare de drept, exclud dela drepturile de cetățenie română o seamă de locuitori băștinași, pentru cari, minori

în momentul aplicării legii din 19 Aprilie 1909, tutorii legali sau primarii nu au îndeplinit formalitățile convenite.

Astfel circa trei mii da asemenea, dobrogeni, cari n'au cunoscut niciodată o protecțiune străină, cari s'au știut tot timpul români, au servit în oastea Țării, au făcut campaniile toate, poartă grade și decorațiuni militare, au figurat în listele electorale, unii au ocupat demnități și au dresat acte publice, sunt azi fără naționalitate — nefigurând însă nici în controalele străinilor.

Intrucât legea nu a statuat asupra copiilor concepuți la data promulgării ei, tutorii și primarii acestor copii concepuți, chiar dacă s'ar fi născut înainte de termenul depunerii cererilor (1 Sept. 1910) n'aveau nici o obligație. Bine înțeles ne referim numai la copiii orfani de tată la data de 1 Sept. 1910. Totuși o cerere din partea tutorilor sau primarilor, chiar dacă copilul nu era născut la data de 1 Sept. 1910, ar fi fost poate admisă, căci „infans conceptus jam pro nato habetur quoties de commodis ejus agitur“. Nu cunoaștem cazuri precise, însă situația ipotetică ar fi fost posibilă pe vremea aceia. Din contra, credem că nici pentru copiii născuți și minori la data cererilor de înscriere în primele liste electorale, al căror tată ar fi fost în viață, nici pentru copiii orfani de tată la acea dată de 1 Sept. 1910 cel mai târziu, nici, cu atât mai puțin, pentru copii concepuți, a căror situație am examinat-o lapidar mai sus, lipsa unei cereri nu echivalează cu pierderea calității de cetățeni români. În practică, s'ar putea ivi următoarele situații:

1) Un copil este minor la data promulgării legii din 1909. Dacă devine major până la data de 1 Sept. 1910, face cerere personal să fie înscris în primele liste electorale, dovadă că tatăl sau bunicul său întruneau condițiunile legii de la 1880 și i se eliberează diploma de cetățenie. Dacă nu face această cerere, diploma ce s'ar fi eliberat tatălui, totuși ar fi fost o dovadă a cetățeniei lui, dacă era născut după data de 9 Martie 1880, căci dacă era născut la 1880, trebuia să întrunească chiar el condițiunile legii. Dacă tatăl decedase, rămâne cetățean, fără însă să mai poată obține o diplomă de cetățenie. Dacă însă nu era încă major la data de 1 Sept. 1910, tatăl nu era obligat să facă cerere pentru el, iar în cazul că era orfan de tată, am văzut situația lui mai sus.

2) Un copil este minor la data de 19 Aprilie 1909, dar devine major înainte de data de 1 Sept. 1910.

3) Un copil este minor la data de 19 Aprilie 1909 și tot minor la data de 1 Sept. 1910.

Pentru copiii ce nu erau încă născuți la data de 19 Aprilie 1910, credem că, legea nestatuând expres, chestiunea nu se pune sub nici-o formă, căci sau se află în situația de a fi minor la data de 1 Sept. 1910, și atunci situația lui este cea examinată mai sus, sau este numai conceput și normal ar fi ca cererea să fie considerată, dacă ar fi fost făcută pentru un copil conceput la 1 Sept. 1910, ca prematură. Într'adevăr, nu s'ar fi putut ști dacă acest copil va trăi fie și o clipă. Nu se putea ști nici de ce sex va fi. Nu se putea afirma decât în cazuri excepționale și numai dela un anumit stadiu al sarcinei, că într'adevăr copilul este conceput. Ca un copil, care să se fi născut în asemenea situație, să aibă dificultăți la dovedirea naționalității lui române, ar trebui să fi murit tatăl său înainte de a se naște el și fără să i se fi eliberat diploma de cetățenie, ceiace ar implica, pentru dovedirea cetățeniei, dovedirea în prealabil: 1) a filiațiunii; 2) a naționalității tatălui și eventual chiar a naționalității bunicului, dacă tatăl nu era născut la 1877 (9.II) și era cetățean prin filiațiune.

Ar mai fi de examinat sensul articolului 2, litera a, din legea din 24 Februarie 1924 („Sunt români prin filiațiune: a. Copiii născuți din căsătoria unui român indiferend de locul nașterii lor“). Prin copii născuți din căsătoria unui român, trebuie să înțelegem copiii născuți din căsătoria unui cetățean român, căci această lege marchează, prin însuși titlul său, intenția de a identifica întru totul cetățenia cu naționalitatea.

Mai trebuie de ținut seama, la examinarea situațiunii juridice a dobrogenilor, de articolul 54 din legea din 1924 („...orice alte dispozițiuni privitoare la aceleași materii cuprinse în legi, regulamente, ordonanțe, decrete și deciziuni ce s'ar găsi la data promulgării legii de față în vigoare în deosebite părți ale Statului Român.. se abrogă“), cum și de art. 56, punctul 8. („Sunt și rămân cetățeni români, fără a fi obligați să îndeplinească vre-o formalitate, locuitorii de mai jos, cari până la promulgarea legii de față nu vor fi optat pentru o altă naționalitate“). Locuitorii cari, la stabilirea sau rectificarea fruntariilor, trec de sub suveranitatea unui alt stat sub suveranitatea Statului Român, întrucât întrunesc condițiunile cerute pentru categoriile de locuitori

de sub numărul 1 și 2“. (E vorba de indigenat și apartenență de domiciliul administrativ).

Din examenul sumar al legislațiunii respective, putem afirma cu certitudine, fără posibilitate de controversă, două lucruri, cel puțin pentru dobrogenii din județele Constanța și Tulcea :

1) Cetățenia română și naționalitatea română sunt sinonime,—român, din punct de vedere legal, fiind orice cetățean român, oricine se bucură de totalitatea drepturilor politice, chiar dacă la un moment dat nu are deplinul exercițiu al acestor drepturi.

2) Locuitorii județelor Constanța și Tulcea sunt supuși din punct de vedere al naționalității lor unei legislațiuni speciale, care a acordat neșionalitatea pentru prima oară, prin legea dela 1880, la data promulgării ei 9 Martie 1880, celor ce domiciliau realmente în aceste două județe și erau cetățeni *otomani*, indiferend de sex, cum și descendenților lor, în condițiunile legilor generale ale regatului.

III

NUMELE, POATE EL CONSTITUI UN CRITERIU INFALIBIL ASUPRA ORIGINEI ȘI MAI ALES ASUPRA „SUFLETULUI“ UNUI INDIVID ?

...Era în seara zilei de 3 Ianuarie 1859.

Ideia Unirei Principatelor — singura mântuitoare a neamului și statului românesc — deși prinsese adânci rădăcini în toate straturile poporului, întâmpina mari greutăți la îndeplinire.

În ziua de 5 Ianuarie era hotărât a se face alegerea Domnitorului țării moldovenești — persoană care urma să fie aleasă peste câteva zile și în Muntenia.

Din 64 de deputați moldoveni aleși, 21 erau oameni ai lui Mihalache Sturdza, fost domnitor al Moldovei, 13 ai lui Grigore Sturdza, fiul său, iar restul de 30, adică minoritatea, era compusă din membrii partidului național.

De două feluri erau piedicile ce amenințau pe naționaliști: pe de o parte, alianța dintre Mihăileni și Grigorienii — așa erau porecliți prietenii lui Vodă Mihai și ai lui Beizadea Grigore Sturdza — asigura tatălui sau fiului domnia,

deși amândoi înspăimântaseră lumea prin apucăturile lor; apoi, partidul național nu avea un candidat, care să se impună hotărâtor, măcar tuturor membrilor aceluși partid.

Neînțelegerile din sânul partidului național se mențin până în ajunul alegerii. Neliniștea și chiar spaima, față cu o așa grea situațiune, cuprinsese pe toată lumea și sporea cu cât se apropia termenul fatal.

În seara mai sus pomenitei zile, deputații naționali își dau întâlnire la unul dintre ei, Costache ROLA. Se discută însă în zadar, până aproape de miezul nopții. Mihail Kogălniceanu, văzând că nu se poate stabili vre-o înțelegere, pleacă cu inima strânsă de durere; cei de față vor să-l urmeze. Când, deodată, PISOSCHI se pune de-a curmezișul ușii, scoate un revolver din buzunar și amenință că-și sboară creerii, dacă adunarea s'ar sparge, fără a se lua o hotărâre.

Desbaterile se reiau, când deodată același PISOSCHI rostește numele Colonelului Cuza...

Restul: — Unirea Principatelor și Reconstituirea Statului Român — e de presupus, că se cunoaște de mai toată lumea.

*

Am reamintit episodul legendar de mai sus — episod nu numai de riguroasă autenticitate, ci și de covârșitoare însemnătate, pentru istoria neamului românesc — nu pentru a trage concluziuni, ci pentru a pune, sub proiecțiunea lui, câteva întrebări de natură a dumeri pe toată lumea, — rezonanța numelui jucând un mare rol întru rezolvirea „stante pede“, în mintea și în urechile multora, a problemei delicate ce ne preocupă:

I. *Numele* individului poate servi totdeauna de criteriu exclusiv în determinarea *etnicității* sale?

II. Stabilirea *etnicității* cuiva poate fi lăsată la aprecierea și discrețiunea primului venit și nu este ea, înainte de toate, o chestiune de *conștiință* pentru individul respectiv?

III. Stabilirea *etnicității* nefiind dată până acum, prin lege, în competența nici unei autorități și variind în raport cu concepțiile primului „funcționar“ chemat a se pronunța în speță, — PISOSCHI, omul care a jucat un rol atât de hotărâtor în marele act al Unirii Românilor, dac'ar mai trăi, n'ar risca el oare să nu poată obține certificatul de care sunt condiționate astăzi chiar cele mai elementare drepturi?

IV. Dar atâția alți descendenți sau purtători de nume nu mai puțin ilustre, totuși „străine“ ca sunet și origină, care în trecutul recent sau chiar azi, ocupând înalte demnități și situațiuni în chiar conducerea Armatei Țării, au întărit și întăresc cu semnăturile lor însemnate acte de Stat, nume foarte bine cunoscute și destul de des întâlnite, — pentru a nu mai fi nevoie să le înșirăm aci — ar putea fi ei socotiți în afară de „majoritatea“ românească?

V. Istoricul ORESTE TAFRALI, dobrogeanul care a documentat în fața Conferinței de pace dela Paris drepturile Românilor asupra provinciei lor transdunărene, sau PANAJT CERNA, poetul care a scris versuri profetice în cristalină limbă românească, n-ar tresări ei de groază și indignare în mormintele în care au pogorât ca Români — unul la Iași iar cestălalt la București — dacă ar afla de o profanare ca aceasta, de a fi înmatriculați în registrele „minoritarilor“?

VI. Și a putut trece prin mintea unui Francez să considere ca „străin“ pe primul delegat al țării sale în ultimele tratative de armistițiu, pe Generalul HUTZINGHER, ori pe Generalul MITTELHÄUSER, generalism al armatei franceze în Orient; sau la rândul lor, Germanii să taxeze ca atare pe Amiralul DELA CHAPELLE, Comandantul flotei germane în războiul trecut?

VII. Un „eanu“ sau un „escu“ aninate de coada unui nume oarecare, nu pot ele adesea „camufla“ o obârșie îndoielnică, dacă nu chiar necurată? După cum un nume cu rezonanță „străină“, nu poate el ascunde o inimă și chiar o origine românească?

D. Octav-George Lecca, în volumul său: „*Famițiile Boeresti Române*“, citează în capitolul special consacrat familiilor boeresti de origină străină, stabilite în România după anul 1700 (pag. 531 și urm.) între altele și următoarele nume: *Bellu, Filitti, Lahovary, Lambrino, Lenș, Manu, Millo, Moruzzi, Mosco, Nottara, Ralet, Samurcaș, Vlasto, Perticari, Ventura, Coduratu, Schina, Vlăhutzî, Vilara, etc.* Iar printre familiile vechi românești, găsim nume cu rezonanță românească, care au însă origine străină. Astfel familia *Beldiman* ar descinde din vechea familie contală maghiară *Beldi* (pag. 63); numele de *Berindei* e de origine lituană (pag. 70); familia *Brâncoveanu* este o ramură din vechea familie sârbă *Brancofici* (pag. 55); *Callimachi* din Moldova e originară din Florența (pag. 110); *Cândescu* descinde din baronii unguri *Kenedeffi* (pag. 127).....

IV.

CONSIDERAȚIUNI GENERALE ȘI SPECIALE ASUPRA PROVENIENȚEI, ALCĂTUIREI ȘI SIMȚI- MINTELOR DOBROGENILOR

Dar chestiunea etnicității Dobrogenilor — a Dobrogenilor de origine ariană, dacă ar fi să admitem singura concepție enunțată, aceea a D-lui Consilier Petit — mai prezintă una de ordin superior, etic și eminentamente național.

Încă din cele mai vechi timpuri, ceea ce a caracterizat pământul dintre Dunăre și Mare a fost diversitatea populațiilor, a limbilor și a credințelor religioase, ale locuitorilor săi.

Dacă, pentru alte neamuri, Dobrogea a fost o punte de trecere spre Bizanțul tuturor bogățiilor, ori către marea masa slavă dela Nord-Est; dacă pentru imperiul turc a fost un mare lagăr militar, — pentru Români, Dobrogea a fost un pământ de colonizare, de expansiune etnică, realizată prin fenomenul atât de cercetat și atât de interesant al transhumanței, pentru că în cele din urmă, după războiul Independenței, pământul acesta să devină un ținut de afirmare, în care geniul civilizator și spiritul constructiv al neamului românesc a dat și da cel mai greu, dar și cel mai strălucit examen, putându-se spune că Dobrogea, în înfățișarea ei actuală, este opera minții, a sufletului și a muncii românești.

Cu toate micile particularități de ordin etnologic și etnografic, interesante mai mult pentru omul de știință, pentru cercetător, decât pentru omul politic; cu toate deosebirile de limbă ori de credință religioasă, se poate spune astăzi că, în Dobrogea, dela un capăt la altul al ei, trăește o lume românească compactă și omogenă în ceea ce privește aspirațiile sociale și politice, — acestea fiind aspirații românești, încadrându-se în spiritualitatea românească, ale cărei produse de altfel se pot considera.

* * *

Pentru a se înțelege cum de s'a putut ca atât de repede să se nască în Dobrogea cu atâtea neamuri, o lume românească, este necesar să ne amintim că în timpul stăpânirii turcești deosebirea dintre locuitorii acestei provincii n'o dădea caracterul etnic, ci religia. În jurul bisericilor se nășteau comunitățile religioase, cari însă nu se închideau

între ziduri chinezești, astfel încât orice creștin putea intra, prin căsătorie de ex., într'o comunitate de altă limbă dar de acelaș rit.

Guvernarea turcească nu se preocupa de naționalitate, cu atât mai puțin de originea etnică. Lumea dobrogeană se împărțea în două: musulmani și creștini. Aceasta era singura deosebire, care conta în fața stăpânirii.

Din această cauză, chiar de vor fi existat unele fricțiuni între diferitele populațiuni creștine din Dobrogea, aceste fricțiuni nu existau decât la suprafață, între exponenți și nu în straturile de jos, în marea massă, care nici nu făcea, nici nu concepea deosebiri în ceea ce privește ceea ce astăzi numim etnicitate.

Putem afirma deci, bazați pe cunoașterea stărilor de lucruri în această privință, că până în momentul trecerii Dobrogii la România, Dobrogenii au avut o *naționalitate incertă*.

Ca o dovadă pentru aceasta, sunt căsătoriile între părți de religie creștină dar de caracter etnic și limbă maternă deosebite, cari au dat atâtea familii mixte, în cari statisticianul nu mai poate deosebi o origine etnică indiscutabilă.

Din momentul anexării Dobrogei de către România a început procesul de asimilare.

Faptul că Dobrogenii obțineau în acest moment politic nu numai o administrație care le garanta liniștea, ordinea, viața și avutul, dar căpătau o *patrie*, ei cari nu avuseseră până atunci decât o stăpânire mai mult sau mai puțin vitregă și care le era sufletește atât de străină, a grăbit acest proces de asimilare.

După așezarea autorităților, românești au început să vină în Dobrogea coloniști români. Ei însă nu erau primii Români cari veneau în Dobrogea: înaintea lor, cu multe sute de ani, se afla între Dunăre și Mare o populație, românească, a cărei prezență o atestă numeroase izvoare istorice, geografice etc.

Această populație românească aborigenă locuia pe țărmul drept al Dunării, alcătuind sate existente și astăzi, ca de ex:

Ostrov, Pârjoaia, Satu Nou, Cășla, Oltina, Beilic, Rasova, Mârleanu, Cochirleni, Cernavoda, Boascic, Seimenii, Topalu, Hârșova, Ciobanu, Saraiu etc.

Unele din aceste sate, ca: Mârleanu, Coslugea, Oltina, Beilic, Satu Nou, alcătuiau dublete toponimice cu satele de pe malul stâng al Dunării, în jud. Ialomița.

Prezența Românilor este însă atestată chiar și pe țărmul Mării.

Cercetătorii din ultimul timp stabilesc *chiar în orașul Balci*, prezența unui cartier românesc, numele existând și astăzi: Vlașca Mahalà.

Silistra adăpostea deasemenea o viață românească, între ale cărei manifestări se numără „Societatea pentru cultura poporului român” și Școala primară, conduse amândouă de dascălul Costache Petrescu. Nu mai vorbim de Turtucaia care, se știe, a fost întotdeauna un oraș cu puternică majoritate românească.

* * *

În afară însă de Români stabili în satele și orașele pe cari le-am citat și alcătuind populația aborigenă, în Dobrogea, cu mult înainte de 1878, veneau și alți Români.

Erau ciobanii ardeleni, Mocanii.

În general, se admite că acești Mocani au românizat în bună parte Dobrogea. Faptul nu poate fi contestat, însă cercetări din ultimii ani arată că s'a putut ca unii dintre acești Mocani, și anume indivizi izolați, poposind în satele cu populație bulgară, să se căsătorească acolo și — cu timpul — să se desnaționalizeze.

Faptul este riguros exact și putem cita nume: Toporof și Brașovanof în Silistra, o familie Moroianu în Com. Corbul jud. Constanța, Ion Mocanu, la Asarlâc, zeci de familii în satul Armutlia din jud. Caliacra, jumătate de sat în Kiuciuc Kainargi jud. Durostor etc.

După înființarea statului bulgar, în 1878, peste Români în curs de desnaționalizare din localitățile bulgărești, au venit cei 35 de ani de stăpânire bulgărească, până la 1913, când procesul lor de asimilare era terminat. Noi n'am mai reușit să-i românizăm și — o spunem cu tot regretul — oficialitatea românească nici n'a încercat s-o facă.

În Dobrogea veche, procesul de reromânizare al acestor elemente este încă în curs.

Dacă împrejurările etno-politice au determinat chiar desnaționalizarea unora dintre Români, în Dobrogea, fenomenul se petrece și în sens invers — și anume, oameni de altă origine etnică au devenit sau sunt pe cale să devină, după cei 64 de ani de viață românească, Români.

* * *

Dacă aceasta este valabil pentru generațiile care au văzut cu ochii lor trecerea Dobrogeii la România, starea de

fapt și de spirit a generațiilor cari s'au născut în Dobrogea Românească este și mai caracteristică.

Sufletul acestora de la început a fost suflet românesc.

Crescute la școala românească, generațiile acestea n'au și nu pot avea decât o conștiință românească, sufletele lor nu se pot încălzi decât la căldura idealurilor românești, pentru cari tinerele generații dobrogene se frământă și sunt gata a se jertfi.

Fără deosebire de origine etnică, de limbă, de credință religioasă — nu sunt izolate cazurile, în care creștinii au contribuit pentru ridicare de moschei, iar mahomedanii pentru înălțări de biserici — tinerimea dobrogeană, trecută prin școlăle țării, activează astăzi în diferite profesii, în știință, în literatură, în artă, slujind culturii românești, slujind țării, depunând pe altarul ostinelilor românești pentru mai bine, contribuția ei entuziastă și rodnică. Dobrogenii pot fi aflați azi în domeniile vieții românești, ocupând locuri de frunte ori mai modeste, muncind la cot cu toți Românii, netrecându-le nici cum prin minte gândul că ei n'ar putea fi Români, străduindu-se pentru desăvârșirea idealurilor românești, afară de care, ei nu cunosc și nu concep alte idealuri.

Din lumea aceasta dobrogeană, având sub stăpânirea turcă o naționalitate confuză, s'au ridicat oameni de frunte, literați și savanți, ca marele poet român Panait Stanciof Cerna și regretatul arheolog și bizantinolog de renume universal Oreste Tafrali, ale cărui scrieri au slujit pentru afirmarea și apărarea drepturilor românești în Dobrogea, în fața Congresului de pace dela Paris, în anul 1918.

Din aceeași lume dobrogeană, cândva cu naționalitate incertă, s'au ridicat apoi atâția și atâția liber-profesioniști și slujitori ai școalei și ai altarului, cari au fost tot atâția pionieri ai românismului în Dobrogea.

Din aceeași lume dobrogeană s'au ridicat atâția tineri, cari slujesc Țara și pe Regele lor, instruind și comandând fie ca ofițeri de carieră, de pe cele mai înalte trepte ale ierarhiei militare, fie ca rezerviști, unități mai mari sau mai mici în armata română, — singura armată în care ei înțeleg să-și afle locul cel mai firesc.

Acestea fiind numai câteva dintre aspectele atașamentului față de România al tuturor Dobrogenilor, de toate credințele, de toate originile etnice, fără deosebire de limbă, — pentrucă în Dobrogea limba românească este limba firească a tuturor — nu este mai puțin necesar și nimerit a arăta și alte aspecte ale românismului Dobrogenilor.

În ambele ultime războaie, regimentele dobrogene și-au împodobit stindardele cu ordinul „Mihai Viteazu”, nerămânând colibă nici casă în Dobrogea care să nu-și fi dat bucuros tributul de sânge.

În momente foarte grele, când în țara întreagă, în anul 1907, pâlpâiau flacărele răsmeriței, Dobrogenii, ei singuri, au rămas liniștiți apărători și păstrători ai ordinii, ai liniștii interne.

Era aceasta nu numai dovadă a maturității și cumințeniei lor politice, dar și o consecință naturală a hotărâtelor lor integrării în ființa statului românesc.

Ei, cari cunoscuseră în vremurile trecute dezordinea, nu puteau fi decât adepți și apărători ai ordinii,

În viața și cugetarea politică dobrogeană, ordinea este o tradiție, ce niciodată n'a fost călcată.

De aceea, în Dobrogea, în timpul apuselor partide politice, nu s'au înregistrat turburări sângeroase și ceea ce este caracteristic și eloquent, în Dobrogea n-a putut prinde ideologia comunistă.

Strâns legați de soarta pământului pe care trăesc, locuitorii acestei provincii s'au identificat întru totul cu țara și cu nația românească.

În Dobrogea n'a existat niciodată un partid minoritar și Dobrogenii au protestat în totdeauna, ori de câte ori s'a încercat a li se da această categorisire.

Dobrogenii, fără nici o deosebire, au activat în toate partidele politice românești, alături de toți ceilalți români, negândindu-se să facă și nefăcând, nici ei nici altcineva, niciun fel de deosebire.

Intr'atât s'au simțit Dobrogenii legați, identificați, cu patria, încât în Dobrogea n'a existat, nici cel puțin efemer, un partid regional, deși poate, anumite probleme și nevoi specifice ale provinciei ar fi putut justifica ființa unui asemenea partid.

Sesizând încă din primii ani ai erei românești a Dobrogii, care este apartenența politică firească a provinciei dela Mare, credința politică a Dobrogenilor s'a ridicat până la concepția superioară a contopirii cu destinul istoric al acestui pământ.

Acest destin istoric izvorește din legile geopolitice, care dictează ca Dobrogea să fie românească, atât pentru satisfacerea cerințelor de viață ale statului român și pentru fericita dezvoltare pe toate tărâmurile a provinciei — care peste

Dunăre se socotește a lui Mircea cel Bătrân, dar care între Dunăre și Mare se socotește a lui Carol I, pe care, nu este Dobrogean să nu-l pomenească cu nesfârșită venerație, ca pe spiritul tutelar al Dobrogii — cât și pentru împlinirea condițiilor necesare unui echilibru stabil în această parte a Europei. Acesta este un lucru pe care, și conștient și instinctiv, îl înțeleg și îl afirmă toți Dobrogenii, fără nici o deosebire.

Identificați prin legile pământului, mai tari și mai trănice decât legile omenești, cu destinele românești, etnicul a rămas pentru Dobrogeni pe plan inferior. De aceea, din voința autohtonilor mai mult decât din aceea a oficialității, românizarea a făcut în Dobrogea pași gigantici.

Căsătoriile mixte se înregistrează cu miile, dând un procent remarcabil.

Rezultatul acestor căsătorii mixte sunt familii românești și copii, cari nu vorbesc și nu simt decât românește, ei nesocotindu-se altceva decât Români.

Neexistând, și poporul dobrogean nefăcând nici o deosebire între fiii Dobrogii, se poate afirma astăzi de către toți cei cari cunosc Dobrogea, că în timpul celor 64 de ani ai erei românești, s'a născut în Dobrogea o nație românească autentică și autohtonă, având unele însușiri specifice, isvorând din condițiile de trai în comun în această Dobroge, — țară de muncă, de înțelegere și de omenie.

Am ajuns astfel astăzi să socotim împlinită dorința Marelui Monarh, canoscător de oameni și mare iubitor al Dobrogii și al Dobrogenilor, regele Carol I, care spunea în Septembrie 1911 unei delegații de Dobrogeni: „*In Dobrogea Eu nu vreau să am străini*“.

Marele Rege, poate fi liniștit în somnul său de la Curtea de Argeș. Dobrogenii l-au ascultat: *ei sunt Români!*

În ce privește pe Dobrogeni, ei au făcut și fac tot ce le-a fost și le este cu putință, pentru ca Dobrogea să fie românească și pentru ca Dobrogenii să fie Români.

Ei se consideră Români, prin convingeri și prin simțire, originea etnică trecând pentru ei pe un plan inferior, fiind această origine o rămășiță a vremurilor trecute, când Dobrogenii n'aveau conștiința unei naționalități, când Dobrogenii n'aveau o patrie.

Originea etnică străină este pentru orice Dobrogean, ceva ce se află în stare de lichidare.

Dobrogenii s'au integrat de mult, hotărât și definitiv, în nația românească.

Socotindu-se întotdeauna egali și nedeosebiți de Ro-

mâni, Dobrogenii au putut subscrie la inițiativa luată de ziarul „DOBROGEA JUNĂ“, cu prilejul zilei de 8 Iunie 1940, cuvinte ca acestea :

„Suntem Români cu toții, pentru că România ne este țara și patria noastră; pentru că viața și interesele noastre sunt românești; pentru că românești sunt idealurile și visurile noastre; pentru că din adâncul vremurilor, întotdeauna am trăit în comunitate cu locuitorii din câmpia dunăreană și de pe povârnișurile Carpaților; pentru că nimeni, niciodată și pentru nimic în lume, nu ne poate desface sufletul, credințele și simțimintele din noi, — simțiminte cari s'au născut și au înflorit pe acest pământ românesc“.

Este aci o profesie de credință a tuturor Dobrogenilor, este înfățișarea cea mai fidelă a sufletului românesc al Dobrogei.

Prin școală, prin armată, prin căsătorii mixte, prin viața laolaltă, s'a ajuns ca în Dobrogea să avem oameni pe cari din punct de vedere al etnicității să-i putem socoti cu drept cuvânt *Neo-Români*. Ei sunt de origine etnică mixtă, o origine etnică la care de altfel nu țin câtuș de puțin și care n'a format și nu formează pentru ei o preocupare, — spiritualitatea lor, formația sufletească, aspirațiile, limba, moravurile, datinele, felul de viață etc., fiind complectamente românești.

Faptul nu trebuie să ne mire: este una dintre însușirile cele mai firești ale oricărui popor, — cu atât mai mult ale unui popor civilizat — aceea de a asimila elementele străine cu cari vine în contact, prin stăpânire.

Astfel, după cum s'a putut ca Mocanii ajunși în mediu bulgăresc să se desnaționalizeze, tot așa străinii trăitori laolaltă cu Românii, au devenit Români.

Contestând etnicitatea românească unor astfel de oameni ar însemna să refuzăm neamului românesc o însușire pe care o au până și neamurile situate pe treapta cea mai de jos a primitivității, și să recunoaștem că în timp de 64 de ani de stăpânire românească în Dobrogea, neamul acesta n'a reușit să realizeze nimic în domeniul spiritual — ceea ce ar fi o greșală de neiertat. Asimilarea elementelor eterogene este una dintre funcțiunile organice ale neamurilor. Ea contribuie, dacă nu chiar asigură, dezvoltarea neamurilor pe tărâm spiritual, economic, politic, demografic, etc.

Putem oare contesta neamului nostru această însușire organică? Ar fi să susținem o aberație.

CONCLUZIE

Nu avem pretențiunea, prin cele arătate până acum, să fi făcut deplina dovadă a autenticității originii etnice românești pentru toți cetățenii români din Dobrogea, — adică și pentru aceia cari, deși se știu și se simt Români, până în cele mai profunde fibre ale ființei lor, au împotriva-le o seamă de... aparențe.

De altfel, administrarea unei asemenea dovezi, nici că ne-ar fi putut sta în intențiune, — teza fiind cu neputință de susținut, atât din punct de vedere strict legal, în lipsa unui text precis le lege, cât și din acel bio-antropologic și academic, din cauza controverselor dintre autorii în speță, dacă nu chiar din cauza muțeniei acestora.

În cele ce am crezut necesar și nimerit a expune în capitolele precedente, numai am cercat — și am fi fericiți, dacă am și izbutit — să convingem forurile noastre dirigiatoare, asupra purității conștiinței românești a acelor, a căror cauză și soartă împărtășindu-le, datori ne-am socotit a le descrie și apăra.

În consecință, ne-am îngădui a cere pentru descendenții vechilor locuitori ai Dobrogei, de origină ariană, cari, cetățeni în permanență, unii în a doua, alții în a treia generație, dela reîncorporarea provinciei la Țara-mamă, au dovedit, necontentit, din tată în fiu, o conviețuire și o activitate curat românească, tratamentul de care se bucură atâtea alte sute de mii de cetățeni din restul României, de proveniențe tot așa de discutabile, considerați însă azi ca perfect asimilați — precum și sunt — și intrați definitiv în marea familie etnică românească.

Iar alături de cei de mai sus, am îndrăsni să pretindem regularea situației și a acelor Dobrogeni azi *apatrizi*, cari deși și-au dat tributul pe front, unii au ocupat chiar demnități publice și au avut tot timpul o ținută ireproșabilă, dar cari, minori la formarea primelor liste electorale din 1910, din vina sau neștiința părinților sau a tutorilor, au rămas în afara cetățeniei române, tratamentul acordat, prin Decretul-Lege, apărut în Monitorul Oficial din 24 Iulie 1939, „minorilor, orfanilor, sau chiar celor proveniți din părinți necunoscuți, din noile teritorii“.

S'ar zmulge astfel îndoielii, zbuciumului și unor gânduri nesănătoase, o populație întreagă de perfectă bună credință și s'ar aduce totodată cel mai prețios serviciu interesului bine-înțeles și cel mai meritat elogiu geniului românesc.